

Messiaanse Gemeenschap (Romeinen 14:1 – 15: 13)

Olterterperkring, Beetsterzwaag, 16 maart 2015

Wout van der Spek

Inleiding.

Het maakt heel veel uit hoe je Paulus leest. Soms hang dat aan heel eenvoudige zaken. Zo zijn er bijvoorbeeld teksten waarin het wemelt van citaten uit Genesis 2 en 3, zoals in hoofdstuk 5. Neem je deze Genesis teksten erbij en leg je ze naast Paulus, dan gebeurt als vanzelf wat de bedoeling is, je merkt dat Paulus in discussie gaat met die teksten en de lezer vraagt om mee te praten. Dat is heel wat anders wanneer je Genesis Genesis laat en wat Paulus schrijft als beweringen neemt van iemand die per definitie gelijk zou hebben.

In de oudheid beschreef men teksten al als weeskinderen – die waren vogelvrij en ieder kon ermee doen wat men maar wilde. Dat lot is de brieven van Paulus ook beschoren geweest.

Een van de grotere moeilijkheden bieden bepaalde woorden die Paulus veelvuldig gebruikt en waarvan de vertaling moeilijkheden geeft. Zo noem ik u het woord **'nomos'**, in de LXX het vertaalwoord van **'Thora'**. 'Nomos' heeft een Griekse achtergrond, het betekent zoveel als wat organisch gegroeid is in de geschiedenis van mensen aan gewoonten en recht. 'Nomos' komt uit de socialiteit voort.

'Thora' komt van buiten en wordt geopenbaard door de profeet. Dat is relatief, want zodra de Thora er is, is het ook kenmerk van het joodse volk. Maar de oorsprong is anders.

Paulus gebruikt overal 'nomos' – maar niet als hij bijvoorbeeld naar Genesis verwijst, dan heet 'de Schrift' of 'er staat geschreven', of 'het heet'. Je kunt dus eigenlijk ook niet 'Thora' als vertaalwoord gebruiken, want dat is het net niet helemaal. Soms bedoelt hij duidelijk: joods religieuze praxis – maar dat bekt natuurlijk in het geheel niet, dat zijn allemaal moderne woorden in een antieke tekst.

Weer een ander woord is **'vlees'**. Dat is ook een lastige. **'Been en vlees'** vormen samen een woordpaar in het eerste testament. Een soort van metaforen waarbij een deel van mensen staat voor het geheel. Bedoeld wordt een mens – in het eerste geval vanuit het gezichtspunt van sterkte en kracht, in het tweede geval vanuit het gezichtspunt van zwakte en kwetsbaarheid.

Daarnaast is er nog **'ruach'** als geestkracht en **'nefesj'** als 'jij mens', het geen kan worden toegespitst in je naam. Nefesj is eigenheid, naam is bepaalde eigenheid.

Bij Paulus ontstaat een nieuw woordpaar: **'vlees en geest'**. 'Vlees' is de bestaande wereld, of de oude bedeling of de werkelijkheid zonder Christus, mensen vervallen aan het vlees; 'geest' is de komende wereld, de nieuwe bedeling, als de werkelijkheid belicht door Christus, mensen door de komende vrede gedreven.

En verwant concept is het rabbijnische: **'Olaam hazzè'**, deze eeuw die is en de **'olaam habah'**, de eeuw die komt.

De vertaling met 'vlees' is zeer verwarrend en niet meer mogelijk. – tenzij het gaat om het offervlees van tempels die in oudheid ook de slagerij waren. Wij moeten onze toevlucht nemen tot 'de bestaande wereld' of iets dergelijks. Soms zegt Paulus: naar het vlees gesproken, dat kun je eenvoudig weergeven als 'historisch' gesproken.

Ik ga maar even door. Er zijn hoofdstukken waar Paulus je bombardeert met het woord **'rechtvaardig'** en het werkwoord **'rechtvaardigen'**. Dat komt uit Tenach, het hebreeuwse woord is de stam **'tsadaq'**, wij kennen **'tsaddiek'**. In de Tenach betekent het zoveel als 'goed werken'. Het komt oorspronkelijk uit de wereld van het ambachtelijk, iets werkt goed. Een weegschaal is tsaddiek als ie goed werkt. Maar het krijgt een ethische waarde als het gebruikt wordt in confrontatie met de wereld van de schurken: iemand die de boel kapot maakt.

Een tekst die je voorleest met in ieder vers een keer 'rechtvaardig' wordt bombastisch en krijgt overgewicht. Ik vertaal meestal met 'deugen'. Dat komt dicht bij de Hebreeuwse achtergrond en klinkt wat minder rechtelijk.

Nog weer een ander woord is **'pistis'**, meestal vertaald met **'geloof'**. Ook dat is een nog zwaarwegend woord vooral vanwege het onbetwifelbaar christelijk geloof.

Er is ergens een tekst, in Romeinen 2 of 3, daar heet het 'uit pistis' 'tot pistis' – daar zitten twee verschillende subjecten achter, bij de eerste God en bij de tweede de mens. Op grond van die tekst vertaal ik 'pistis' meestal met 'trouw' en/of 'vertrouwen'. In de geciteerde tekst 'de trouw van God' en 'het vertrouwen van mensen' daarin. Overigens, een genitief bij pistis moet als genitief vertaald worden. Nog al eens zeggen vertalingen bij het 'geloof van Jezus': dat moet natuurlijk zijn het geloof in Jezus. Dat is volgens mij niet goed.

De tekst, opnieuw vertaald:

Romeinen 14

- 1 Jullie moeten wie zwak is van vertrouwen aanvaarden en niet genomen beslissingen gaan betwisten.
- 2 De één vertrouwt alles te mogen eten de ander eet alleen groenten.
- 3 Wie vlees eet, moet niet minachten die het niet doet en wie geen vlees eet, moet niet minachten die het wel doet. Want God heeft hem of haar aanvaard.
- 4 Wie ben jij om anders mans huisknecht te beoordelen? Die staat of valt met zijn eigen heer, toch? Zo zal ook hij staande blijven, want de Heer doet hem staan.
- 5 De één stelt de ene dag boven de andere de ander oordeelt dat zij alle gelijk zijn. Ieder is voor zijn eigen besef ten volle overtuigd.
- 6 Wie een dag in acht neemt, neemt hem voor de Heer in acht en wie vlees eet, eet het voor de Heer want hij dankt God. En wie het niet heet, eet het niet, ook voor de Heer en dankt op zijn beurt God.
- 7 Immers niemand van ons leeft op zichzelf en niemand sterft op zich zelf
- 8 Wanneer wij leven, leven wij voor de Heer en wanneer wij sterven, sterven wij voor de Heer. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven

- wij zijn van de Heer.
- 9 Want hiertoe is christus gestorven en weer levend geworden om de Heer te zijn van de doden en levenden.
- 10 Maar jij, wat oordeel jij je broeder toch of ook wat veracht je broeder.
- 11 Wij zullen immers allen staan voor de rechterstoel van God, want er is geschreven: Zo waar ik leef, zegt de Heer, zal voor Mij elke knie zich buigen en elke tong zal God met dankbaarheid erkennen (jes.45, 23)
- 12 En dus zal dan een ieder van ons alleen zichzelf moeten verantwoorden.
- 13 Laten we elkaar dan niet meer oordelen maar kom liever tot dit oordeel uw broeder of zuster geen aanstoot of ergernis te geven.
- 14 Ik weet, ja ik ben ervan overtuigd, in de Heer Jezus, dat niets op zichzelf onrein is. Alleen, voor degene die denkt dat iets onrein is, is het wel onrein.
- 15 Als uw broeder gegriefd wordt door iets wat u eet, handelt u niet meer naar de liefde. Laat niet hem of haar verloren gaan door uw eten terwijl christus voor hem of haar gestorven is.
- 16 Laat het goede van u niet tot vloek worden.
- 17 Want tenslotte is het koninkrijk niet eten of drinken maar gerechtigheid, vrede en vreugde in de Geest der heiliging.
- 18 Want wie op deze wijze christus dient, is Gode welgevallig en geacht bij de mensen.
- 19 Laten wij dus de vrede najagen en elkaar zien op te bouwen.
- 20 Breek niet vanwege 'eten' het werk van God af. Alles is wel rein, maar puur slecht als hij of zij door het te eten aanstoot gaat geven.
- 21 Het is goed geen vlees te eten en geen wijn te drinken noch iets waaraan uw broeder of zuster aanstoot neemt.
- 22 Houd je vertrouwen voor jezelf in contact met God. Zalig wie zich zelf niet hoeft te veroordelen bij wat hij goed acht.
- 23 Maar twijfelt hij of zij terwijl men eet, is daarin geoordeeld dat men het niet uit goede trouw doet. Al wat niet uit goede trouw gebeurt, is zonde.

Over de tekst

Hoofdstuk 14

- 1) zwak van vertrouwen... duidt dit op algemene wankelmoedigheid of is het onwennigheid vanwege de nieuwe situatie?
- 4) In 4 a en b vinden we de metafoor. 4c is de werkelijkheid van 3. Een knecht is onder het gezag van zijn heer – hij die jij zou willen veroordelen, onder het gezag van God.
- 5) Over 'eten' gaat het en 'bijzondere dagen' – zijn dat de feesten met hun voorbereidingstijd? Waar dit precies over gaat? In ieder geval niet over de Sabbat, die wordt geloof ik nergens ter discussie gesteld.
- 7) Deze gedachte is belangrijk en geldt algemeen filosofisch. Wij kunnen niet op ons eentje leven.

10) Oordelen staat parallel aan verachten =- er bestaan misschien ook oordelen uit liefde gesproken?

En dus leidt een onverwachte conclusie in: niet naar een ander wijze, je iegn verantwoordelijkheid nemen.

13 Laten wij elkaar niet meer oordelen

maar kom tot dit oordeel... Dat is zoveel als: als je dan toch wilt oordelen, doe het dan zo.

Het voorbeeld is de kwestie onrein. Zit die niet altijd tussen je oren? Tenzij natuurlijk het gebod zegt – en hoe gaan we daar dan mee om. En heeft Jezus daar een boodschap aan?

17) Gerechtigheid en vrede. Dat is vanuit Tenach de juiste volgorde. Gerechtigheid leidt tot vrede, gerechtigheid is beginnen vrede, vrede is voltooide gerechtigheid.

Een enkele keer, ik ken het voorbeeld in de Jacobusbrief, vinden we vrede en gerechtigheid. Daarmee ligt de vraag naar het doel en de middelen op tafel – moet het doel de middelen bepalen? Jacobus vindt van wel.

En misschien Paulus ook wel, als hij voortgaat met de zin: laten we de vrede na jagen, let wel hier had ook kunnen staan: laten we de gerechtigheid zoeken.

20/21 Het is iets om gelijk te hebben ... maar je hoeft je gelijk niet altijd te halen.

Hoofdstuk 15

8) Een moeilijke zin. Misschien moeten we hem zo lezen en in de eerste regel het woordje 'volk' invoegen: hij is een dienaar geworden van het volk der besnijdenis – dan snap je wel dat in de volgende regel 'de volken' staat. Wel is het dan nog zo, dat volken subject zijn georden, terwijl in de eerste regel Christus subject is. Wil hij zeggen dat dit ook tot het werk van Christus behoort, de volkeren tot subject maken?

15) Er zijn 4 citaten, psalm, deuteronomium, psalm, jesaja. zo'n beetje uit de hele bijbel. Wat wil hij bewijzen? Het overeenkomende woord is 'volken' en dat is niet voor het eerst dat we dit soort citaten tegen komen.

je merkt aan alles dat P naar een afsluiting gaat. Er staan verschillende zinnen die mooie slotzinnen zijn. Daarom aanvaard elkaar – die zin kun je als samenvatting lezen van de hele Romeinenbrief. Eén groot pleidooi voor verdraagzaamheid. Tolerantie is moeilijkste wat er is zegt mij zwager altijd die in Amsterdam woont waar het leven naakter is en meer aan de dag gebracht dat in de rustige buitenwijk waar ik woon in Purmerend. In ieder geval is het zo, dat Paulus de zaak niet onderschat heeft. Hij heeft veel uit de kast gehaald en schrijft pas dan de conclusie op. Want zo is het naar mijn vaste overtuiging: Het relatief eenvoudig hoofdstuk 14 en het begin van 15 vormen het doel waarnaar toe Paulus gewerkt heeft.